

26.2.1975

Kalevankatu 6 00100 HELSINKI 10

Puhelin 642 511

Työeläkelaitoksille

TYÖELÄKKEIDEN TASOKOROTUS JA SIIHEN LIITTYVÄT LAINMUUTOKSET

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
1. JOHDANTO	1
2. MUUTOSTEN SOVELTAMISPIIRI	1
2.2. Eläketapahtuman käsite ja merkitys säännösten soveltamisessa	2
2.2.1. Vanhuuseläke	2
2.2.2. Työkyvyttömyyseläke	2
2.2.3. Työttömyyseläke	3
2.2.4. Perhe-eläke	4
3. ELÄKKEEN MÄÄRÄ	4
3.1. Eläketapahtuma tasokorotuksen voimaantulon jälkeen	4
3.1.1. TEL - LEL	5
3.1.2. YEL - MYEL	6
3.1.3. Osaeläke	7
3.1.4. Lapsikorotus	8
3.2. Eläketapahtuma ennen tasokorotuksen voimaantuloa	10
3.2.1. TEL - LEL	10
3.2.2. YEL - MYEL	11
3.2.3. Osaeläke	12
3.2.4. Lapsikorotus	13
3.2.5. Voimaantulo	13
3.3. Yhteensovitus	13
3.3.1. Yhteensovitusraja	14
3.3.2. Perhe-eläkkeen yhteensovittaminen	14
3.3.3. Kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen määrä yhteensovituksessa	16
3.3.4. Yhteensovitusäännösten voimaantulo	16
3.3.5. Työeläkkeen vaikutus kansaneläkkeeseen	19
3.3.5.1. Eläketapahtuma ennen 1.7.1975	19
3.3.5.2. Eläketapahtuma 1.7.1975 jälkeen	20
3.3.5.3. Työeläkkeessä tapahtuvien muutosten vaikutus kansaneläkkeeseen	20
3.3.5.4. Työtulon ja syytingin etuoikeus	20
3.3.5.5. Etuoikeuksien yhteensovittaminen	21

	Sivu
4. TASOKOROTUKSEN JOHDOSTA ANNETTAVAT ELÄKEPÄÄTÖKSET	22
5. TIETOLIIKENNE	23
6. VASTUUNJAKO	23
6.1. Tasokorotuksen vaikutus vastuunjakoon	23
6.2. Muiden lainmuutosten vaikutus vastuunjakoon	23
7. LISÄELÄKKEET	24
8. MUUT TYÖELÄKELAKIEN MUUTOKSET	24
8.1. TEL:n muutokset	24
8.1.1. Perhe-eläkkeen määrän las- keminen	24
8.1.2. Perhe-eläkkeen myöntäminen, kun edunjättäjä on todennä- köisesti kuollut	25
8.2. LEL:n muutokset	26
8.2.1. Vastuunjako	26
8.3. MYEL:n muutokset	26
8.3.1. Sukupolvenvaihdoseläkkeen lisäosa	26
8.3.2. Vakuutusmaksun alennusraja	26
8.3.3. Perheenjäsenen vakuutusmaksu	26

1. JOHDANTO

Tasavallan Presidentti vahvisti syyskuun 20 päivänä 1974 lain työntekijäin eläkelain ja siihen liittyvän lainsäädännön muuttamisesta. Eläketurvakeskus on lähettänyt lakitekstit eläkelaitoksille yleiskirjeen n:o 17/74 liitteenä. Muutoksen jälkeen TEL:n, LEL:n MYEL:n ja YEL:n mukaisten täysimääräisten eläkkeiden tavoitetasoksi tulee 60 % palkasta tai työtulosta. Vähimmäiseläkkeiden määrä nousee 33 %:iin.

Myös yhteensovitus säännökset on tarkennettu vastaamaan uutta tavoitetasoa. Lisäksi mukana on eräitä lähinnä teknisiksi luokiteltavia muutoksia, jotka yksityiskohtaisemmin ilmenevät jäljempänä.

Lainmuutoksen voimaantulo on suunniteltu tapahtuvaksi eräin poikkeuksin 1.7.1975. Voimaantulopäivä säädetään erikseen asetuksella. Tämä yleiskirje on kirjoitettu siten kuin asetus olisi annettu ja voimaantulo olisi 1.7.1975.

Vastaavat muutokset valtion ja kuntien eläkejärjestelmiin perusturvan osalta ovat valmisteilla.

2. MUUTOSTEN SOVELTAMISPIIRI

Eläkkeen karttumisen korotus koskee TEL:n, LEL:n, MYEL:n ja YEL:n piiriin kuuluvia. Niinikään korotus koskee kaikkia eläke-etuja, vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkettä.

Ennen 1.7.1975 sattuneisiin eläketapahtumiin perustuviin eläkkeisiin sovelletaan aikaisempia säännöksiä. Viimeksi mainittuihin eläkkeisiin tulee kuitenkin korotus vähimmäiseläkkeiden osalta kuten jäljempänä yksityiskohtaisemmin selvitetään.

Lakien voimaantulosäännöksiin on otettu määräykset siitä, milloin eläketapahtuman katsotaan lainmuutosta sovellettaessa tapahtuneen. Voimaantulosäännöksissä säädetyn eläketapahtuman sattumisajankohta ratkaisee, onko eläkettä määrättäessä sovellettava vanhoja vai uusia säännöksiä.

Eläketapahtuman merkityksestä johtuen ensimmäiset uusien säännösten mukaiset eläkkeet voidaan myöntää aikaisintaan 1.8.1975 lukien.

2.2. Eläketapahtuman käsite ja sen merkitys säännösten soveltamisessa

2.2.1. Vanhuuseläke

Eläketapahtuma sattuu, kun työntekijä täyttää eläkkeen saamiseen oikeuttavan eläkeiän 65 vuotta. Jos kysymyksessä on alennettu eläkeikä, jota koskeva järjestely on rekisteröity Eläketurvakeskuksessa, eläketapahtuman katsotaan sattuneen asianomaisen täytettyä alemman eläkeiän.

Jos TEL-työsuhteessa oleva työntekijä täyttää 65 vuotta esim. 15.6.1975, mutta jatkaa työsuhdettaan 30.9.1975 saakka, sovelletaan eläkettä määrättäessä vanhoja säännöksiä. Eläkkeelle siirtymisen lykkääminen ei siten aiheuta uusien säännösten soveltamista, jos eläkeikä on täytetty ennen 1.7.1975.

2.2.2. Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläketapahtuman katsotaan sattuneen työntekijän tai yrittäjän tultua työkyvyttömäksi täyteen tai osaeläkkeeseen oikeuttavassa määrin. Osa-eläkkeen muuttuminen täydeksi eläkkeeksi tai täyden eläkkeen muuttuminen osaeläkkeeksi ei siten ole uusi eläketapahtuma. Uutena eläketapahtumana ei myöskään pidetä työkyvyttömyyseläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi.

LEL:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä on sairauden alkamisajankohdalla ratkaiseva merkitys päätettäessä, otetaanko eläkettä laskettaessa huomioon ns. tulevat ansiot. Sairauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamisen väliin voi jäädä ajallisesti pitkäkin jakso. Eläketapahtuman katsotaan sattuneen silloin, kun työntekijä on tullut eläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi. Sairauden alkamisajankohdalla ei ole merkitystä eläketapahtuman sattumisajankohtaa määriteltäessä.

Aikaisemmin täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä saaneen henkilön tullessa uudelleen työkyvyttömäksi, eläke yleensä määrätään entisten perusteiden mukaan, jos työkyvyttömyyden syynä on sama sairaus, vika tai vamma kuin aikaisempaa eläkettä määrättäessä. Eläkettä laskettaessa otetaan tällöin huomioon samat palvelusjaksot kuin aikaisempaa eläkettä laskettaessa. Jos saman sairauden aiheuttama uusi työkyvyttömyys alkaa 1.7.1975 tai myöhemmin, sovelletaan uusia karttumissäännöksiä, koska uuden työkyvyttömyyden alkaminen on uusi eläketapahtuma. Laskettaessa eläkkeen määrää edellä tarkoitettujen säännöksen perusteella otetaan kuitenkin huomioon vain aikaisempaa eläkettä laskettaessa huomioon otetut työsuhteet ja

yrittäjätoimintajaksot. Toisin sanoen eläke laske-
taan muutoin täysin aikaisemman eläkkeen mukaisesti,
mutta käytetään korkeampaa karttumiskerrointa. Sen
estämiseksi, ettei työkyvyttömyyseläkettä katkaista
keinotekoisesti, eläkelaitosten on aihetta työkyvyt-
ttömyyseläkkeiden katkotapauksissa tarkistaa, onko ha-
kija ollut tosiasiaissa katkonkin aikana työkyvyttön.

Lainmuutosten voimaantulovaiheessa saattaa yksittäis-
tapauksissa syntyä tulkinnanvaraisuutta siitä, onko
työkyvyttömyyden katsottava alkaneen ennen vai jäl-
keen lainmuutosta. Työkyvyttömyyseläkeharkinnassa
ei ole aihetta muuttaa järjestelmän piirissä omaksut-
tuja työkyvyttömyyden arvosteluperusteita.

2.2.3. Työttömyyseläke

Määriteltäessä onko työttömyyseläkkeeseen sovellet-
tava vanhoja tai uusia säännöksiä eläketapahtuman
katsotaan sattuvan, kun työvoimaviranomainen antaa
ensimmäisen työntekijää koskevan työttömyyseläkkeen-
seen oikeuttavan todistuksen työttömyydestä. Rat-
kaiseva on sanotun todistuksen antamispäiväys. Uute-
na eläketapahtumana ei säännösten mukaan pidetä työt-
ttömyyseläkkeen muuttumista työkyvyttömyyseläkkeeksi
tai vanhuuseläkkeeksi.

TEL 4 c §:n 4 momentin mukaan työttömyyseläkettä
suoritetaan samojen perusteiden mukaan kuin aikai-
semminkin, jos työttömyys jatkuu tai alkaa uudelleen
eläkkeen lakkaamisen jälkeen, jollei lakkaamisesta
ole kulunut kahta vuotta pitempää aikaa. Kun työ-
voimaviranomainen tällöin antaa todistuksen työttö-
myyden jatkumisesta tai uudelleen alkamisesta, kysy-
myksessä ei ole uusi eläketapahtuma. Toisenlainen
tulkinta saattaisi johtaa siihen, että todistus
työttömyydestä jätettäisiin joltakin jaksolta toi-
mittamatta uusien säännösten piiriin pääsemiseksi.
Eläkelaitoksilla ei ole käytännössä mahdollisuutta
seurata näitä tapauksia samalla tavoin kuin työky-
vyttömyyseläketapauksissa, joissa lääkärintodistuk-
sista yleensä voidaan todeta työkyvyttömyyden kes-
toaika.

Jos työttömyyseläkkeen lakkaamisen ja työttömyyden
uudelleen alkamisen välinen aika on yli kaksi vuot-
ta, jolloin eläkettä ei edellä sanotun mukaisesti
ole määrättävä aikaisempien perusteiden mukaan, elä-
ketapahtuma sattuu, kun työttömyyseläkkeeseen oi-
keuttava ensimmäinen työvoimaviranomaisen todistus
katkon jälkeen annetaan. Mikäli todistuksen anta-
misajankohta on 1.7.1975 tai myöhemmin, eläke mää-
rätään uusien säännösten mukaan.

2.2.4. Perhe-eläke

Eläketapahtuma sattuu edunjättäjän kuolinpäivänä. On kuitenkin huomattava, että nimenomaisen säännöksen mukaan uutena eläketapahtumana ei pidetä oikeuden syntymistä perhe-eläkkeen saamiseen eläkkeensaajan jälkeen. Jos perhe-eläkkeen edunjättäjä oli ehtinyt saada jo eläessään vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, eläketapahtuma on sattunut hänen eläkkeensä perusteena olleen eläketapahtuman sattuessa. Edunjättäjän, joka on siirtynyt työkyvyttömyyseläkkeelle esim. 1.4.1974, kuollessa 10.9.1975, hänen jälkeensä määrättävä perhe-eläke lasketaan vanhojen säännösten mukaan.

Jos edunjättäjä kuolee esim. huhtikuussa 1975, mutta edunsaajalapsi syntyy elokuussa 1975, kuolinpäivä on määräävä eläketapahtumahetkeä haettaessa.

Perhe-eläkkeen eläketapahtuman sanotunlainen määrittely merkitsee sitä, että jos edunjättäjän saama eläke on määrätty vanhojen säännösten mukaan myöskin hänen jälkeensä maksettava perhe-eläke määräytyy vanhojen säännösten mukaan. Eläkelaitosten ei näin ollen tarvitse näissä tapauksissa tarkistaa erikseen eläketapahtumahetkeä, vaan perhe-eläke voidaan määrittellä suoraan edunjättäjän saaman eläkkeen pohjalta.

Jos henkilö täyttää 65 vuotta esim. 15.5.1975 ja kuolee 5.8.1975 ehtimättä hakea vanhuuseläkettä joudutaan ratkaisemaan, sovelletaanko vanhoja vai uusia säännöksiä. Edunjättäjän eläke olisi määrätty vanhojen säännösten mukaan, jos hän olisi hakenut eläkettä. Perhe-eläkkeen määrä lasketaan esimerkkitapauksessa vanhuuseläkkeestä eikä työkyvyttömyyseläkkeestä, koska edunjättäjä kuollessaan jo oli täyttänyt 65 vuotta. Vanhuuseläkkeen eläketapahtuma puolestaan on sattunut ennen 1.7.1975. Perhe-eläke lasketaan vanhojen säännösten mukaan, koska sen perusteena olevan eläkkeen eläketapahtuma eli ensimmäinen asiaan vaikuttava eläketapahtuma on sattunut ennen 1.7.1975.

Muissa tapauksissa, joissa edunjättäjä ei kuollessaan ollut hakenut tai saanut eläkettä, eläketapahtumahetki on edunjättäjän kuolinpäivä.

3. ELÄKKEEN MÄÄRÄ

3.1. Eläketapahtuma tasokorotuksen voimaantulon jälkeen

Eläkkeen karttumista ja vähimmäiseläkettä koskevia säännöksiä selvitetään jäljempänä TEL:n osalta yksityiskohtaisesti sekä LEL:n, YEL:n ja MYEL:n osalta

sikäli kuin niissä on eroa vastaaviin TEL:n säännöksiin.

Voimaantulosäännösten mukaan eläkkeen uutta karttumista sovelletaan eläkkeeseen, joka perustuu lain voimassa ollessa sattuneeseen eläketapahtumaan. Edellä kohdassa 2.2. on selostettu eläketapahtuma ja milloin sen katsotaan sattuneen.

3.1.1. TEL-LEL

Uusien säännösten mukaan eläkettä karttuu jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/8 % eläkkeen perusteena olevasta palkasta eli 1,5 % vuodessa. Karttumisen korottuminen koskee aikaa 1.7.1962 alkaen. Sama koskee sekä edelleen jatkuvia työsuhteita että jo päättäneitä eli vapaakirjoja.

TEL:n voimaantuloa edeltäneeltä ajalta noudatetaan entisiä säännöksiä. Niiden mukaan eläkettä karttuu jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan puolet siitä ajasta, jonka työntekijän 8.7.1961 voimassa ollut työsuhde on ennen 1.7.1962 jatkunut hänen täytettyään 23 vuotta. Eläkettä karttuu siten 1/2 % vuodessa.

Edellä selostetut TEL:n muutokset on soveltuvin osin toteutettu myös LEL:ssä.

Työntekijän, joka on syntynyt ennen 1.7.1919, vähimmäiseläkkeen määrä on TEL:n mukaan syntymävuodesta riippuen ollut 16-22 % palkasta, jos eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettava koko aika lain voimaantulosta 65 vuoden ikään saakka. Uusien säännösten mukaan vähimmäiseläke on 33 % palkasta. Palvelusajan jäädessä vajaaksi eläkkeen määrässä tapahtuu vastaava suhteellinen vähennys.

LEL:n osalta vähimmäiseläkesäännös on toteutettu TEL:n mukaisesti, joskin siinä menettelytapa LEL-eläkkeen laskemisesta johtuen on erilainen.

Esimerkki

Työntekijä (synt. 22.5.1919, kuollut 10.11.1975) on ollut TEL:n alaisissa työsuhteissa seuraavasti. 13.1.1950 - 20.8.1969, mistä eläkepalkaksi saadaan 1 800 mk/kk (ind. 383) ja 1.9.1969 lähtien kuolemaansa asti, mistä eläkepalkaksi saadaan 2 100 mk/kk (ind. 383). Mikä on perhe-eläkkeen suuruus? (3 edunsaajaa).

<u>1 ts:</u>	62.6.30	69.8.20	
	50.1.13	62.7.1	
	<u>12.5.18</u>	<u>7.1.20</u>	= 85 kk
	↳ 1/2 =	6.2.24	= 74 kk
		<u>13.4.14</u>	= 160 kk

<u>2 ts:</u>	84.5.22 (65 v)	
	<u>69.9.1</u>	
	14.8.22	= 176 kk

TEL 5 § 1 mom.:	$\frac{74 \times 1\,800}{1\,200} + \frac{86 \times 1\,800}{800} +$
	$\frac{176 \times 2\,100}{800} = 766,50$
	=====

TEL 5 a §:	84. 5.22	
	<u>62. 7. 1</u>	
	21.10.22	= 262 kk

$\frac{85}{262} \times \frac{33}{100} \times 1\,800 + \frac{176}{262} \times \frac{33}{100} \times 2\,100 = 658,24$
=====

Perhe-eläke = 766,50 mk/kk
=====

3.1.2. YEL-MYEL

Edellä kohdassa 3.1.1. selostettuja muutoksia vastaavat muutokset on tehty myös yrittäjien eläkelakeihin. Yrittäjien osalta uusia säännöksiä sovelletaan aikaisintaan ko. lakien voimaantulosta 1.1.1970 lukien.

Yrittäjien eläkelakien mukaan eläke ennen 1.1.1927 syntyneillä yrittäjillä on aikaisemmin pääsääntöisesti ollut 22 % työtulosta ja muuttuu uusien säännösten myötä 33 %:ksi. Tämän ajankohdan erilaisuus verrattuna työntekijöitä koskeviin eläkelakeihin johtuu yrittäjäeläkelakien myöhäisemmästä voimaantulosta. Lisäksi YEL:ssä 33 %:n säännöstä sovelle-

taan työtulon vain 20.000 markan vuotuisäärään saakka (v. 1970 indeksitaso). Ylittävältä työtulon osalta eläkettä karttuu 1/8 % kuukaudessa. Muutoin säännös sisällöltään vastaa TEL:n mukaista vähimmäiseläkettä.

Esimerkki

Yrittäjä on syntynyt 18.4.1926. Yrittäjätoiminta 1.1.1970 - 30.11.1975, jolloin hän tulee työkyvyttömäksi. Eläkkeen perusteena oleva työtulo on 50 000 mk/v (ind. 383). Aika 1.1.1970 - 18.4.1991 = 21 v 3 kk 18 p = 255 kk.

$$\text{Rajatulo: } \frac{383}{197} \times 20\,000 = 38\,883,25$$

$$33\% \times \frac{38\,883,25}{12} + \frac{255 \times 11\,116,75}{800 \times 12} = 1\,364,58 \text{ mk/kk}$$

$$\text{Eläke} = 1\,364,58 \text{ mk/kk}$$

=====

3.1.3. Osaeläke

Osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen määrä on pääsäännön mukaan puolet täydestä eläkkeestä. Ennen 1.1.1927 syntyneen työntekijän osaeläke määräytyy kuitenkin jäljempänä olevasta taulukosta ilmenevien prosenttilukujen mukaan täyden eläkkeen määrästä.

LEL:n mukainen osaeläke lasketaan samalla tavalla kuin TEL:ssa.

Yrittäjien eläkelakien osalta lakien myöhäisemmästä voimaantuloajankohdasta johtuen osaeläkettä laskettaessa jäljempänä mainittua prosenttitalukkoa sovelletaan siten, että se koskee ennen 1.1.1935 syntyneitä.

Taulukko ja esimerkki

Syntymävuosi	Osaeläke, prosenttia täydestä eläkkeestä	
	TEL & LEL	YEL & MYEL
1919 tai aik.	66	66
1920	64	66
1921	62	66
1922	60	66
1923	58	66
1924	56	66
1925	54	66
1926	52	66
1927	50	66
1928	50	64
1929	50	62
1930	50	60
1931	50	58
1932	50	56
1933	50	54
1934	50	52
1935 tai myöh.	50	50

Esim. Henkilö on syntynyt 13.5.1924. Hänelle myönnetään osaeläke 1.10.1975 alkaen. Täydeksi tkv-eläkkeeksi saadaan 543,95 mk/kk, josta TEL:n osuus on 412,15 mk/kk ja YEL:n osuus 131,80 mk/kk. Osaeläke?

TEL: 56 % x 412,15 mk/kk = 230,80 mk/kk
 YEL: 66 % x 131,80 mk/kk = 86,99 mk/kk
 yht. 317,79 mk/kk

Osaeläke = 317,79 mk/kk
 =====

3.1.4. Lapsikorotus

Työeläkkeisiin sisällytettiin 1.7.1971 lukien lapsikorotus. Säännöksellä korotettiin lapsiperheiden osalta työeläkkeiden tasoa. Uusien säännösten mukaan työeläke tulee vastaisuudessa ilman lapsikorotustakin nousemaan 60 %:iin eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Tästä syystä lapsikorotus eläkkeen tavoite-tason huomioon ottaen käy asteittain tarpeettomaksi ja sitä koskevat säännökset on muotoiltu uudelleen. Muutetun TEL 7 c §:n mukaan ennen 1.1.1939 syntyneelle vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään eläkkeeseen lapsikorotus, mikäli hänellä tai hänen puolisoillaan on laissa tarkoitettu 18 vuotta nuorempi lapsi. Jos eläkkeen saaja on syntynyt ennen 1.1.1920 lapsikorotus on yhdestä lapsesta 20 % eläkkeen määrästä.

Kahdesta tai useammasta lapsesta korotus on kaksinkertainen.

Mikäli eläkkeensaaja on syntynyt 1.1.1920 tai myöhemmin prosenttiluvusta 20 vähennetään yksi jokaista vuotta kohden, jolla eläkkeensaajan syntymävuosi ylittää vuoden 1919.

LEL-eläkkeessä lapsikorotus on samanlainen kuin TEL:ssä.

Yrittäjien osalta täysimääräinen lapsikorotus maksetaan ennen 1.1.1928 syntyneille yrittäjille. Tämän jälkeen lapsikorotus asteittain vähenee siten, että 1.1.1947 tai myöhemmin syntyneelle yrittäjälle ei eläkkeeseen suoriteta lapsikorotusta.

Seuraavasta taulukosta ilmenee lapsikorotuksen vaikutus syntymävuoden mukaan.

Taulukko ja esimerkki

Syntymävuosi	Lapsikorotusprosentti (1 lapsi)	
	TEL & LEL	YEL & MYEL
1919 tai aik.	20	20
1920	19	20
1921	18	20
1922	17	20
1923	16	20
1924	15	20
1925	14	20
1926	13	20
1927	12	20
1928	11	19
1929	10	18
1930	9	17
1931	8	16
1932	7	15
1933	6	14
1934	5	13
1935	4	12
1936	3	11
1937	2	10
1938	1	9
1939	-	8
1940	-	7
1941	-	6
1942	-	5
1943	-	4
1944	-	3
1945	-	2
1946	-	1
1947 tai myöh.	-	-

Esim. Henkilö on syntynyt 15.9.1933. Hänen tkv-eläkkeensä on 487,50 mk/kk, josta on TEL:n osuus 112,19 mk/kk ja YEL:n osuus 375,31 mk/kk. Hänellä on 2 lasta. Lapsikorotettu tkv-eläke?

TEL: 2 x 6 % x 112,19 mk/kk = 13,46 mk/kk
 YEL: 2 x 14 % x 375,31 mk/kk = 105,09 mk/kk
 Lapsikorotus yht. 118,55 mk/kk

Tkv-eläke = 487,50 mk/kk + 118,55 mk/kk = 606,05 mk/kk
 =====

Eläkkeen määrä = 606,05 mk/kk
 =====

Lapsikorotuksen myöntäminen tai sen lakkaaminen ei ole eläketapahtuma. Uusia lapsikorotussäännöksiä sovelletaan silloin, jos eläkkeen perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut 30.6.1975 jälkeen.

3.2. Eläketapahtuma ennen lainmuutosten voimaantuloa

3.2.1. TEL-LEL

Ennen lainmuutosta TEL 5 a §:n mukaan eläkkeen vähimmäismäärä oli ennen 1.7.1919 syntyneellä työntekijällä syntymävuodesta riippuen 16-22 %, jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi oli luettava aika lain voimaantulosta 1.7.1962 siihen saakka kunnes työntekijä täytti 65 vuotta. Jos työntekijä on syntynyt ennen 1.7.1922 hänen eläkettään taikka hänen jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä laskettaessa TEL:n 5 a §:ää sovelletaan uusien säännösten mukaan muuntaen siten, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1919 asemesta vuotta 1922. Prosenttilukujen 16-22 asemesta käytetään prosenttilukua 25.

Edellä oleva koskee myös ennen 1.7.1919 sekä 1.7.1919 - 30.6.1922 välisenä aikana syntyneitä työntekijöitä, joiden eläkkeen määrä on ollut yli 22 %, mutta alle 25 %. Näin ollen kaikki alle 25 %:n eläkkeet nousevat lain uudistuksen myötä 25 %:iin, mikäli työntekijän eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika on jatkunut TEL:n voimaantulosta 65 vuoden iän täyttämiseen saakka.

LEL-eläkkeen säännökset noudattavat edellä mainittuja ja TEL-eläkkeen säännöksiä.

Esimerkki

Työntekijä (synt. 8.3.1910) on ollut TEL-työsuhteessa 1.6.1948 - 15.3.1970. Tästä työsuhteesta hänen eläkepalkakseen tuli 2 460 mk/kk (ind. 383). Toisessa

TEL-työsuhteessa hän on ollut 1.3.1970 - 1.4.1975. Tästä tuli eläkepalkaksi 2 710 mk/kk (ind. 383). Hän siirtyy vanhuuseläkkeelle 1.9.1975. Paljonko on eläke?

$$\text{TEL 5 § 1 mom. } \frac{177 \times 2\,460}{1\,200} + \frac{27}{100} \times \frac{92 \times 2\,460}{1\,200}$$

$$+ 1,27 \times \frac{60 \times 2\,710}{1\,200} = 585,86$$

TEL 5 a §:

$$\frac{92}{152} \times 25 \% \times 2\,460 + \frac{60}{152} \times 25 \% \times 2\,710 = 639,67$$

$$E = \frac{639,67}{0,96} = 666,32$$

=====

Eläkkeen määrä = 666,32 mk/kk
=====

3.2.2. YEL-MYEL

Aikaisempien säännösten mukaan (YEL 19 § 5 mom. ja MYEL 22 § 5 mom.) ennen 1.1.1927 syntyneen yrittäjän vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen ja edunjättäjän jälkeen myönnettävän täyden perhe-eläkkeen määrä on ollut 22 % työtulosta. Edellytyksensä on ollut, että eläkkeeseen oikeuttavaksi on ollut luettava aika yrittäjien eläkelakien voimaantulosta yrittäjän 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. YEL:n osalta säännöstä on sovellettu tällaisena 20 000 markan (vuoden 1970 indeksitasossa) vuosituloon saakka. Ylittävältä osalta eläkettä on karttunut 1/12 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavalta täydeltä kuukaudelta.

Uusien säännösten mukaan käytetään syntymävuosirajan 1927 asemesta vuotta 1930 ja prosenttiluvun 22 asemesta prosenttilukua 25. YEL:ssä 20 000 markan vuositulon ylittävältä osalta käytetään prosenttiluvun 1/12 asemesta prosenttilukua 1/11. Tällä muutoksella on YEL:n osalta turvattu se, että YEL:n mukaiset eläkkeet nousevat samassa suhteessa kuin muiden lakien mukaiset eläkkeet.

Esimerkki

Henkilö (synt. 12.7.1928) on ollut yrittäjänä 1.6.1964 - 12.3.1974, jolloin hän kuoli ja jälkeen jäi leski ja yksi alaikäinen lapsi. Hänen eläkkeen

perusteena olevaksi työtulokseen on saatu 62 020 mk/v (ind. 383). Perhe-eläke on kesäkuussa 1975 910,92 mk/kk. Eläke on 23,5 % työtulosta ja laskettu normaalin laskutavan mukaan, ei vähimmäiseläkkeenä. Paljonko se on heinäkuussa 1975?

$$\text{Rajatulo: } \frac{383}{197} \times 20\ 000 = 38\ 883,25$$

$$25\ \% \times \frac{38\ 883,25}{12} + \frac{282}{1\ 100} \times \frac{62\ 020 - 38\ 883,25}{12} = 1\ 304,36$$

2 edunsaajaa:

$$3/4 \times 1\ 304,36 = 978,27 \text{ mk/kk}$$

=====

$$\text{Eläkkeen määrä} = 978,27 \text{ mk/kk}$$

=====

3.2.3. Osaeläke

Aikaisempien säännösten mukaan TEL:n mukainen vähimmäisosaeläke ennen 1.7.1935 syntyneellä työntekijällä on ollut 19 % eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Lainmuutosten yhteydessä korotetaan näitä vähimmäisosaeläkkeitä 19 %:sta 21 %:iin. Muutoksen mukaan ennen 1.7.1939 syntyneen työntekijän vähimmäisosaeläkkeen määrä on 21 % eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Vähimmäisosaeläkkeen määrän laskemiseen sovelletaan TEL 5 a §:ää jonka mukaan täyden vähimmäiseläkkeen saamiseksi vaaditaan, että eläkkeeseen oikeuttavana aikana otetaan huomioon TEL:n voimaantulon ja 65 ikävuoden täyttämisen välinen aika kokonaisuudessaan. LEL:n mukainen osaeläke noudattaa samoja vuosirajamuutoksia.

Yrittäjien osaeläkkeisiin, joissa eläke perustuu ennen muutosten voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan, tehdään vastaavanlainen korotus. Jos yrittäjä on syntynyt ennen 1.1.1947, osaeläkkeen vähimmäismäärä täydellä palvelusajalla lain voimaantulosta eläketapahtumaan saakka on 21 %. YEL:n mukaisissa osaeläkkeissä tämä karttumisen korotus on rajattu 20 000 markan vuosituloon (vuoden 1970 indeksitasossa) kuten aikaisemminkin. Sanotun vuositulon ylittäväältä osalta YEL:n mukaista eläkettä karttuu näissä tapauksissa 1/11 % kuukaudessa, josta osaeläkkeen määrä on puolet.

Esimerkki

Työntekijä on syntynyt 1.2.1933 ja ollut TEL:n alaisessa työsuhteessa 1.7.1960 - 12.3.1975, jolloin tuli työkyvyttömäksi ja hänelle myönnettiin osaeläke. Eläkkeen perusteena oleva palkka 1 400 mk/kk (ind. 383). Osaeläkkeen määrä 1.4.1975 alkaen 266 mk/kk. Paljonko on osaeläkkeen määrä 1.7.1975 alkaen?

$$E = \frac{21}{19} \times 266 = 294 \text{ mk/kk}$$

=====

Osaeläkkeen määrä = 294 mk/kk

=====

3.2.4 Lapsikorotus

Ennen muutosten voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvaan eläkkeeseen sovelletaan lapsikorotusta koskevia säännöksiä aikaisemmassa muodossa sellaisenaan.

3.2.5. Voimaantulo

Edellä sanotut tarkistukset ennen lain voimaantuloa sattuneisiin eläketapahtumiin perustuviin eläkkeisiin tehdään lain voimaantulosta lukien, jos eläkettä muutoinkin silloin olisi maksettava. Viimeksi sanotulla tarkoitetaan sitä, että jollei eläkettä esimerkiksi yhteensovituksen johdosta ole ollut maksettava, muutosten voimaantulo sinänsä ei aiheuta sen maksatuksen aloittamista.

LEL:n osalta muutoksia tehtäessä on otettava huomioon lisäksi 1.1.1969 voimaantulleen lainmuutoksen voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momentti (20.12.1968/691). Sen mukaan ennen vuotta 1904 syntyneen LEL-työntekijän eläkkeeseen sovelletaan edellä mainittua lainmuutosta edeltäneitä säännöksiä, mikäli eläke siten muodostuu suuremmaksi.

3.3. Yhteensovitus

Kokonaiseläketurva muodostuu yleensä työeläkkeestä ja kansaneläkkeestä. Kun työeläkkeiden tavoitetaso lainmuutosten johdosta nousee, on ollut tarpeellista järjestää uudelleen kansaneläkkeen ja työeläkkeen keskinäinen vuorovaikutus. Tämän johdosta on muutettu sekä työeläkkeiden yhteensovitussäännöksiä että kansaneläkelain tukiosavuosituloa koskevia säännöksiä.

3.3.1. Yhteensovitusraja

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, joka yleensä on korkein eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 % mainitusta yhteensovitusperusteesta. Mikäli yhteensovitusperuste ei ylitä 586 markkaa kuukaudessa, yhteensovituksessa ei tehdä kansaneläkkeestä johtuvaa vähennystä. Sanottu 586 markkaa vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua. Vuoden 1975 indeksitasossa markkamäärä on 1 580,55 markkaa. Jos yhteensovitusperuste ylittää rajamäärän, vähennetään ylimenevästä osasta 6 % kuitenkin enintään kansaneläkkeen perusosan määrä. Vuoden 1975 tasossa määriteltynä tämä merkitsee sitä, että työntekijän palkan ollessa 3 447,22 mk kuukaudessa tai enemmän, yhteensovituksessa kansaneläkevähennys on perusosan suuruinen. Pienemmissä palkoissa, 1 580,55 ja 3 447,22 markan välillä, kansaneläkevähennys on 6 % 1 580,55 markkaa ylittävästä osasta.

Esimerkki

Työntekijä on syntynyt 27.9.1910. Hänen eläkepalkkansa on 2 500 mk/kk (ind. 383). Kansaneläkkeen perusosa on 112 mk/kk. Mikä on yhteensovitusraja?

$$6 \% \times (2\ 500 - 1\ 580,55) = 55,17$$

$$60 \% \times 2\ 500 - 55,17 = 1\ 444,83$$

=====

$$\text{Yhteensovitusraja} = 1\ 444,83 \text{ mk}$$

=====

3.3.2. Perhe-eläkkeen yhteensovittaminen

Lainmuutoksen yhteydessä on selvennetty perhe-eläkelain (PEL) ja työeläkelakien mukaisten perhe-eläkkeiden yhteensovittamista. Yhteensovitusrajan suuruus riippuu kuten aikaisemminkin edunsaajien lukumäärästä.

Edunsaajia	1	=	yht.sov.raja on	30 %	yht.sov.perusteesta
	2	=	"	45 %	"
	3	=	"	60 %	"

Kansaneläkettä vastaavana vähennyksenä on vanhojen säännösten mukaan otettu huomioon perhe-eläkelain (PEL) mukainen vähennys, mikäli edellytykset muutoin ovat olleet olemassa. Vähennyksen tekeminen on suoritettu

- 1) kun TEL:n mukaisen perhe-eläkkeen saajana on ainakin yksi alle 16-vuotias lapsi; ja kun

- 2) tällä lapsella on oikeus PEL:n mukaiseen perhe-eläkkeeseen saman edunjättäjän jälkeen, jonka jälkeen hän saa työeläkelain mukaista perhe-eläkettä.

Lesken osalta säännökset ovat pysyneet ennallaan. Tämän mukaisesti lesken ollessa yksin edunsaajana vähennystä ei tehdä. Jos sitä vastoin edunsaajana on lesken lisäksi alle 16-vuotias lapsi, tehdään myöskin lesken osalta vähennys.

Aikaisemmin TEL 8 §:n 5 momentin säännökset ovat edellyttäneet, että perhe-eläkettä yhteensovitettaessa on tutkittu, onko edunsaajalla oikeus PEL:n mukaiseen perhe-eläkkeeseen. Näin ollen on jouduttu selvittämään edunsaajan tosiasiallinen eläkeoikeus. Lainmuutoksen jälkeen perhe-eläkkeen yhteensovituksessa käytetään kaavamaisista menetelmää, joka ei edellytä edunsaajan PEL:n mukaisen eläkeoikeuden selvittämistä. Perhe-eläkelain mukaisena vähennyksenä 16 vuotta nuorempaa lasta kohden käytetään kansaneläkelain tarkoittamassa kolmannessa kuntaryhmässä puoliorvolle lapselle suoritettavan perhe-eläkkeen määrää. Jos edunsaajana on lapsen lisäksi leski, vähennyksenä käytetään lesken osalta perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen perusosan määrää kuten aikaisemminkin. Perhe-eläkelain mukaisen vähennyksen enimmäismäärä voi nousta kuitenkin enintään 30 %:iin yhteensovitusperusteesta, jos edunsaajia on vähintään 3, enintään 22,5 %:iin, jos edunsaajia on 2 ja enintään 15 %:iin, jos edunsaajia on 1.

Esimerkki

Työntekijä (synt. 22.5.1919, kuollut 10.11.1975) on ollut TEL:n alaisissa työsuhteissa seuraavasti. 13.1.1950 - 20.8.1969, mistä eläkepalkaksi saadaan 1 800 mk/kk (ind. 383) ja 1.9.1969 lähtien kuolemaansa asti, mistä eläkepalkaksi saadaan 2 100 mk/kk (ind. 383). Mikä on yhteensovitusraja, kun edunsaajina on vaimo ja 15-vuotias lapsi? Yhteensovituksessa huomioitava kansaneläkkeen määrä lesken osalta on 112 mk ja puoliorvon osalta 55 mk.

Yhteensovitusraja: $45 \% \times 2 \ 100 = 945 \text{ mk}$ (22,5 % \times 2 100=472,50)
 - 55 mk puoliorpo
 - 112 mk leski
 778 mk
 =====

Yhteensovitusraja = 778 mk
 =====

3.3.3. Kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen määrä yhteensovituksessa

Lainmuutoksen yhteydessä on pyritty helpottamaan kansaneläkkeen ja PEL:n mukaisen perhe-eläkkeen huomioon ottamista yhteensovituksessa. Tämä on toteutettu siten, että TEL 8 §:n 7 momentissa määrätään kansaneläke tai PEL:n mukainen perhe-eläke otettavaksi yhteensovituksessa huomioon sen määräisinä kuin ne ovat kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Näin ollen kalenterivuoden aikana kansaneläkkeessä indeksistä johtuvat korotukset eivät vaikuta muuttavasti yhteensovituksessa huomioon otettavaan kansaneläkkeen tai perhe-eläkkeen määrään. Uusien säännösten mukaan määräytyvien eläkkeiden yhteensovituksessa vuoden 1975 aikana käytettävät kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen määrät olivat 1.1.1975:

Perusosa	= 112 mk/kk
Puoliorvon eläke	= 55 mk/kk
Lesken eläkkeen perusosa	= 112 mk/kk

Mikäli kysymyksessä on aikaisempien säännösten mukaan määräytyvä eläke, mahdollisessa myöhemmin tapahtuvassa uudessa yhteensovituksessa käytetään kysymyksessä olevan vuoden tammikuun 1 päivän määräistä yksinäisen henkilön kansaneläkkeen perusosan ja tukiosan yhteismäärää kolmannessa kuntaryhmässä. Vuoden 1975 alussa mainittu yhteismäärä oli 274 mk/kk.

3.3.4. Yhteensovitussäännösten muutosten voimaantulo

Uusia yhteensovitussäännöksiä sovelletaan eläkkeeseen, joka perustuu lainmuutoksen voimassa ollessa sattuneeseen eläketapahtumaan. Voimaantulosäännöksissä on kuitenkin nimenomainen maininta TEL 8 §:n 7 momentin osalta. Sen mukaan uutta säännöstä kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen määrän huomioon ottamisesta tammikuun 1 päivän määräisenä sovelletaan yhteensovitukseen, joka koskee lainmuutoksen voimaantulon jälkeistä aikaa.

Se, että kansaneläke ja PEL:n mukainen perhe-eläke otetaan yhteensovituksessa huomioon tammikuun 1 päivän määräisenä ei sellaisenaan aiheuta uutta yhteensovitusta lainmuutosten tullessa voimaan. Uutta TEL 8 §:n 7 momentin säännöstä sovelletaan silloin, jos yhteensovitus muusta syystä tulee suoritettavaksi uudelleen.

Jos esim. lokakuussa 1975 myönnetään uusien säännösten mukainen työkyvyttömyyseläke 1.9.1975 alkaen,

käytetään yhteensovituksessa kansaneläkkeen perusosan 1.1.1975 voimassa ollutta määrää eli 112 mk/kk.

Mikäli päätös tehdään ennen uusien säännösten voimaantuloa ja soveltaen aikaisempia säännöksiä, kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen yhteensovituksessa noudatetaan aikaisempia säännöksiä muuttamattomina. Jos kansaneläkkeen määrä ennen 1.7.1975 muuttuu, joudutaan sitä tällöin käyttämään yhteensovituksessa. Vasta kun yhteensovitus tehdään voimaantulon jälkeen, sovelletaan uutta TEL 8 §:n 7 momenttia.

Säännösten sanamuodon perusteella on jossain määrin epäselvää, sovelletaanko TEL 8 §:n 5 momenttia perhe-eläkkeen yhteensovituksessa myös vanhojen säännösten mukaan määräytyvissä eläkkeissä, kun yhteensovitus koskee muutosten voimaantulon jälkeistä aikaa. TEL 8 §:n 5 momentin muutos on ennen kaikkea tekninen, jolla on pyritty helpottamaan yhteensovituksen suorittamista. Se ei ole samalla tavoin eläketason korottamiseen liittyvä kuin esim. TEL 8 §:n 2 momentti uudessa muodossaan on. Näin ollen voidaan pitää perusteltuna tulkintaa, jonka mukaan perhe-eläkkeen yhteensovituksessa sovelletaan TEL 8 §:n 5 momenttia uudessa muodossa, milloin yhteensovitus koskee lainmuutosten voimaantulon jälkeistä aikaa. Tämä ei kuitenkaan sellaisenaan aiheuta yhteensovituksen toimitamista uudelleen.

Mikäli eläke perustuu ennen 1.7.1975 sattuneeseen eläketapahtumaan, sovelletaan aikaisempia yhteensovitussäännöksiä. Voimaantulosäännöksissä on nimenomainen maininta lain voimaantuloa edeltäneeseen eläketapahtumaan perustuvien vähimmäiseläkkeiden tarkistamisesta. Sen mukaan yhteensovitus on tällöin tehtävä uudelleen siten, ettei maksettavan eläkkeen määrä alene. Kansaneläkelain perusosan ja tukiosan määränä käytetään tällöin tammikuun 1975 määrää 274 mk/kk.

Koska ennen 1.7.1975 sattuneisiin eläketapahtumiin perustuviin eläkkeisiin sovelletaan aikaisempia yhteensovitussäännöksiä, tämä merkitsee sitä, että myöhemminkin lainmuutosten voimassa ollessa yhteensovituksen toimittaminen uudelleen näissä tapauksissa tapahtuu aikaisempien säännösten mukaisesti, paitsi että kansaneläke otetaan huomioon tammikuun 1 päivän määräisenä. Poikkeuksen muodostaa edellä mainittu perhe-eläkkeen yhteensovittaminen.

Esimerkki

Työntekijä synt. 3.2.1908. Eläkepalkka 900 mk/kk (274) ja työsuhteesta muodostunut TEL-perusturvan

mukainen eläke 300 mk/kk (TEL 5 a §). (TEL 5 §:n 1 momentin mukaisesti laskettu eläke on 260 mk/kk).

Muita eläkkeitä ja korvauksia koskevat tiedot:

Henkilö on ollut kunnan palveluksessa KVTEL:n alaisessa virkasuhteessa 9.6.1940 - 3.2.1973. Tästä virkasuhteesta muodostunut kokonaisu-eläke on 500 mk/kk, josta KVTEL-perusturvan mukainen eläke 400 mk/kk. Eläkkeen perusteena oleva palkka on 600 mk/kk (274).

KEL 1.3.1973 208 mk
 1.1.1975 274 mk

1) Yhteensovitus 1.3.1973

TEL + KVTEL = 300 + 400 = 700 mk/kk
 Yht.sov.peruste = 900 + 600 = 1 500 mk/kk

60/100 x 1 500 = 900 mk/kk
 - KEL = 208 "
 Yht.sov.raja = 692 mk/kk

Ylite = 700 - 692 = 8 mk/kk

$\frac{300}{700} \times 8 = 3,43$

Vähennys TEL:stä = 300 - 3,43

Yhteensovitettu TEL = 296,57 mk/kk
 =====

2) Yhteensovitus 1.7.1975

TEL = $\frac{383}{274} \times \frac{25}{22} \times 300 = 476,53$ mk/kk

KVTEL = $\frac{383}{274} \times 400 = 559,12$ mk/kk

TEL + KVTEL = 476,53 + 559,12 = 1 035,65 mk/kk

Yht.sov.peruste ind. korjattuna

= $\frac{383}{274} \times 1 500 = 2 096,72$ mk/kk

60/100 x 2 096,72 = 1 258,03 mk/kk
 - KEL = 274,00 "
 Yht.sov.raja = 984,03 mk/kk

Ylite = 1 035,65 - 984,03 = 51,62 mk/kk

$$\frac{476,53}{1\ 035,65} \times 51,62 = 23,75$$

Vähennys TEL:stä = 476,53 - 23,75

Yhteensovitettu TEL = 452,78 mk/kk
 =====

(Entinen eläke = $\frac{383}{274} \times 296,57 = 414,55$ - pienempi)

Jos yhteensovitus on jo aikaisemmin vienyt eläkkeen nollaan, lainmuutokset eivät aiheuta maksatuksen aloittamista. Näitä tapauksia eläkelaitosten ei tarvitse selvittää.

Jos ennen 1.7.1975 tehty yhteensovitus on alentanut työeläkkeen määrää, ja jos eläkettä lainmuutosten johdosta tarkistetaan, joudutaan samalla suorittamaan uusi yhteensovitus mahdollisten muiden eläkkeiden, elinkorkojen ja jatkuvien korvausten kanssa. Nämä otetaan yhteensovituksessa huomioon määriltään muutoin sellaisina kuin ne olivat edellisessä yhteensovituksessa, mutta niitä korotetaan TEL-indeksillä.

3.3.5. Työeläkkeen vaikutus kansaneläkkeeseen

Muutosten yhteydessä on kansaneläkelakiin lisätty uusi 30 c pykälä, jossa määritellään eläketapahtumahetki siltä osin kuin tukiosan vuositulossa otetaan huomioon työeläkkeet. Säännös vastaa TEL:n voimaantulosäännöksissä olevaa eläketapahtuman määrittelyä.

3.3.5.1. Eläketapahtuma ennen 1.7.1975

Jos työeläke perustuu ennen 1.7.1975 sattuneeseen eläketapahtumaan, ei TEL:n, LEL:n, MYEL:n ja YEL:n vähimmäisehtojen mukaista eikä MEL:n mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä oteta huomioon tukiosaan vaikuttavana tulona. TEL:n, MYEL:n ja YEL:n lisäedut ovat kuitenkin kokonaisuudessaan tuloksi luettavia. Muista TEL 8 §:n 4 momentissa mainituista vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeistä ei oteta huomioon määrää, joka on kunkin eläkkeen osalta sen perusteena olevasta palkasta 1/9 prosenttia eläkettä määrättäessä huomioon otetulta kuukaudelta, enintään kuitenkin 360 kuukaudelta. Tämä määrä vastaa TEL:n mukaisen peruseläketurvan määrää. Tukilisiä ja asumistukea laskettaessa sitä vastoin työeläkkeet otetaan täysimääräisesti huomioon.

Jos työeläke perustuu ennen 1.7.1975 sattuneeseen eläketapahtumaan, edellä sanottua sovelletaan myös myöhemmin mahdollisesti uudelleen toimitettavissa vuositulon määrityksissä.

3.3.5.2. Eläketapahtuma 1.7.1975 jälkeen

Jos työeläkkeen eläketapahtuma on sattunut 1.7.1975 tai myöhemmin, työeläkkeestä on etuoikeutettua tuloa 250 mk/kk (1.1.1975 taso, elinkustannusindeksi 348) tukiosaa määrättäessä. Tukilisän ja asumistuen osalta työeläke otetaan täysimääräisesti huomioon kuten aikaisemminkin.

3.3.5.3. Työeläkkeessä tapahtuvien muutosten vaikutus kansaneläkkeeseen

Kansaneläkelakiin sekä tukilisää ja asumistukea koskevaan lakiin on lisäksi sisällytetty 1.7.1975 voimaantulevat ns. suojasäännökset. Tämä johtuu siitä, että työeläkkeissä tapahtuvat korotukset muutoin merkittävällä tavalla pienentymistä. Säännösten mukaan työeläke otetaan tukiosaan ja tukilisään vaikuttavaa tuloa määrättäessä huomioon entisen määräisenä, kuitenkin kansaneläkeindeksillä korotettuna, mikäli eläkkeen määräytymisperusteet eivät ole muuttuneet. Voimaantulosäännöksissä on nimenomaisesti säädetty, että työeläkkeiden katsotaan jatkuvan entisin perustein huolimatta 1.7.1975 vanhojen säännösten mukaan määrättyihin eläkkeisiin tulevasta korotuksesta. Perusteen ei katsota muuttuneen, jos työttömyyseläke muuttuu työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet muutu.

Muutoin ei kansaneläkelainsäännöksissä ole tarkemmin määriteltä, milloin eläkkeen katsotaan jatkuvan entisin perustein. Tällöin tulevat noudatettavaksi kansaneläkelaitoksen antamat soveltamisohjeet.

Jos työeläkkeen määrä vuosituloa varten on vahvistettu aiemmin kuin muutoksen voimaantulo hetkellä, sen määrä voimaantulosäännösten mukaan otetaan huomioon sellaisena kuin se olisi ollut 1.6.1975.

3.3.5.4. Työtulon ja syytingin etuoikeus

Työtulo on tehty etuoikeutetuksi tuloksi tukiosan vuosituloa määrättäessä 250 markan määrään kuukaudessa 1.7.1975 alkaen (1.1.1975 taso). Tämän lisäksi säilyy edelleen puolison työtulon etuoikeus (235 mk/kk). Samalla on muutettu syytinkiä koskevia säännöksiä siten, että 1.7.1975 tai myöhemmin alkavan kansaneläkkeen tukiosan yhteydessä syytinki rin-

nastetaan työeläkkeisiin siten, että työeläkkeiden ja syytingin etuoikeuden yhteismäärä kuukautta kohden on 250 markkaa.

3.3.5.5. Etuoikeuksien yhteensovittaminen

Työeläkkeen (eläketapahtuma 1.7.1975 tai sen jälkeen), työtulon ja syytingin (kansaneläke alkanut 1.7.1975 tai sen jälkeen) yhteismäärän etuoikeutta on lisäksi rajattu siten, että ne voivat nousta yhteensä 415 markkaan kuukaudessa. Mikäli eläkkeensaajalla on mainittujen tulojen lisäksi tulonaan ennen 1.7.1975 alkanut työeläke tai syytinki (kansaneläke alkanut ennen 1.7.1975), otetaan tämä tulo lisäksi huomioon edellä mainittuja etuoikeuksia laskettaessa.

Tulon etuoikeus merkitsee sitä, että sitä ei etuoikeutetun määrän osalta oteta mukaan tukiosan vuosituloa määrättäessä. Kun vuositulo on määrätty jättäen KEL 30 §:ssä mainitut etuoikeutetut tulot pois, henkilöllä saa olla tuloa vielä tietty määrä ennen kuin tukiosaa ryhdytään vähentämään. Tämä määrä on yksinäisellä lapsettomalla henkilöllä 235 markkaa kuukaudessa (elinkustannusindeksi 348).

Tukilisää ja asumistukea laskettaessa työeläke, työtulo ja syytinki ovat kuten aikaisemminkin täysimääräisinä vuositulon määrittelyssä mukana.

Esimerkkejä:

Eläketapahtuma on kaikissa esimerkeissä 1.7.1975 tai myöhemmin. Kysymyksessä on yksinäinen henkilö.

1. Eläkkeen hakijan

TEL-eläke	=	700 mk/kk	
Etuoikeutettu osa	=	250 mk/kk	(KEL 30 § 2 mom.
		<u>450 mk/kk</u>	4. kohta)
Tukiosatulo	=	450 mk/kk	
KEL 27 §:n rajatulo	=	<u>235 mk/kk</u>	
Tukiosaa vähentävä tulo		215 mk/kk	
		=====	

2. Eläkkeen hakijan tulot:

TEL	=	450 mk/kk	etuoik.	=	250 mk/kk
Työtulo	=	<u>100 mk/kk</u>	etuoik.	=	<u>100 mk/kk</u>
		550 mk/kk			350 mk/kk

Tulot	=	550 mk/kk
Etuoikeutett.	=	<u>350 mk/kk</u>
		200 mk/kk
Tukiosatulo	=	200 mk/kk
KEL 27 §:n raja-		
tulo	=	<u>235 mk/kk</u>
Tukiosaa väh. tulo	=	0 mk/kk
		=====

3. Eläkkeen hakijan tulot:

TEL	=	600 mk/kk	=	etuoik.	=	250 mk/kk
Työtulo	=	<u>400 mk/kk</u>	=	etuoik.	=	<u>250 mk/kk</u>
		1 000 mk/kk				500 mk/kk
		Etuoik. yläraja			=	415 mk/kk

Tulot	=	1 000 mk/kk
Etuoik. yläraja	=	<u>415 mk/kk</u>
		585 mk/kk

Tukiosatulo	=	585 mk/kk
KEL 27 §:n raja-		
tulo	=	<u>235 mk/kk</u>
Tukiosaa väh. tulo	=	350 mk/kk
		=====

4. TASOKOROTUKSEN JOHDOSTA ANNETTAVAT ELÄKEPÄÄTÖKSET

Työeläkkeiden tasokorotus koskee kuten edellä on esitetty, myös jo ennen lainmuutosta myönnettyjä eläkkeitä. Eläkelaitokset joutuvat sen vuoksi tarkistamaan myöntämänsä voimassa olevat eläkkeet. Mikäli eläkkeen määrä tarkistuksen vuoksi muuttuu, on siitä ilmoitettava eläkkeensaajalle. Tarkoituksenmukaisinta on, että varsinainen eläkepäätös muutoksenhakuosoitukseen annetaan vain niissä tapauksissa, joissa eläkettä korotettaessa on otettava huomioon TEL 4 §:n 3 momentin ja sairausvakuutuslain 27 §:n säännökset ja eläkkeen maksaminen tämän johdosta lykkääntyy. Muissa tapauksissa riittää eläkkeen määrän muutoksesta ilmoittaminen. Mitään erityistä eläkepäätöslomaketta ei ilmoittamista varten tarvitse laatia. Ilmoituksen on kuitenkin oltava kirjallinen, ja siinä on mainittava, että eläkkeensaajan eri pyynnöstä hänelle annetaan eläkkeen määrän korotuksesta muutoksenhakuosoituksella varustettu päätös. Ilmoittamiseen ei riitä pelkkä eläkkeen maksutosite.

Eläkkeensaajalle lähetettävään ilmoitukseen on myös merkittävä eläkkeen korottamisen syy ja uusi eläkkeen määrä sekä mistä alkaen korotettu eläke maksetaan.

Mikäli eläkelaitos katsoo tarpeelliseksi, se voi edellä olevan estämättä antaa kaikista muutostapauksista täydellisen eläkepäätöksen muutoksenhakuosituksineen.

Eläketurvakeskus tulee myöhemmin lähettämään eläkelaitoksille tasokorotuksen voimaantulon jälkeen myönnettävien eläkkeiden päätösmallilomakkeita.

5. TIETOLIIKENNE

Lainmuutos aiheuttaa muutoksia eläketapahtumakortin ja työsuhdekortin täyttämisoheisiin sekä Eläketurvakeskuksen rekisteristä annettavien työsuhderekisteriotteiden sisältöön. Näitä muutoksia on selostettu tarkemmin eläkelaitoksille erikseen lähetetyssä yleiskirjeessä n:o 5/75.

6. VASTUUNJAKO

6.1. Tasokorotuksen vaikutus vastuunjakoon

Lainmuutoksesta johtuvat korotukset 1.7.1975 voimassa oleviin eläkkeisiin kustannetaan samoin kuin indeksikorotukset vastaaviin eläkkeisiin.

Lainmuutoksen voimaantulon jälkeen alkavien eläkkeiden omavastuuosa määrätään samojen periaatteiden mukaan kuin aikaisemminkin. Esim. TEL- ja LEL- työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen omavastuuosa määräytyy edelleenkin ensimmäisen kuukausieläkkeen perusteella.

TEL:n mukaisen vanhuuseläkkeen omavastuuosa eli ns. rahastoitu eläke lasketaan vuoden 1976 jälkeisen ajan osalta 1,5 prosentin karttumissäännön mukaan. Tarkemat ohjeet sisältyvät tältä osin aikanaan eläkelaitoksen laskuperusteisiin.

6.2. Muiden lainmuutosten vaikutus vastuunjakoon

LEL:n 9 §, joka määrittelee LEL-eläkkeen omavastuuosan, on muutettu samansisältöiseksi kuin TEL 12 §. Vuoden 1975 jälkeen maksettavien LEL-vanhuuseläkkeiden omavastuuosa määräytyy aivan vastaavasti kuin TEL-vanhuuseläkkeissä. Esim. kaikki ennen 1.7.1912 syntyneiden LEL-vanhuuseläkkeet kustannetaan yhteisesti TEL- ja LEL-laitosten kesken. LEL-vanhuuseläkkeen omavastuuosasta eli rahastoidusta eläkkeestä määrätään tarkemmin työeläkekassojen tasauserusteissa.

LEL:a on muutettu myös siten, että ennen vuotta 1971 kuolleiden jälkeen maksettavat perhe-eläkkeet kustannetaan vuoden 1975 jälkeen maksettavien eläkkeiden osalta yhteisesti TEL- ja LEL-eläkelaitosten kesken. Tämän johdosta voidaan vastuunjakoa yksinkertaistaa siten, että ennen vuotta 1971 kuolleiden jälkeen maksettavien perhe-eläkkeiden vastuunjako yhdistetään työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeiden indeksikorotusten vastuunjakoon ts. nykyisten E^B- ja E^C- eläkkeiden vastuunjaot voidaan yhdistää vuoden 1975 jälkeen maksettavien eläkkeiden osalta.

Edellä mainitut muutokset vaikuttavat eläkkeen yhteisesti kustannettavan osan määräämiseen vuoden 1975 jälkeen maksettavissa eläkkeissä, jos vanhuuseläkkeeseen sisältyy LEL-osa tai ennen vuotta 1971 kuolleen jälkeen maksettavassa perhe-eläkkeessä eläkkeeseen oikeuttavaksi on luettu "tuleva palvelusaika" LEL:n perusteella. Tarkemmat ohjeet annetaan tältä osin eri yleiskirjeessä.

7. LISÄELÄKKEET

Tasokorotus aiheuttaa eräitä muutoksia rekisteröimiskelpoisten lisätujen karttaan mm. kansaneläkkeen tukiosan tulosidonnaisuuden muuttumisen johdosta.

Uusi rekisteröimiskelpoisten lisätujen kartta annetaan eri yleiskirjeessä.

Lain voimaantulosäännöksen mukaan voidaan voimassa olevissa lisäeläkejärjestelyissä lisäeläkkeen määrää pienentää peruseläkkeen tasokorotuksen johdosta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa määräykset vähentämisen yleisistä puitteista. TEL 11 §:n mukaisten rekisteröimiskelpoisten lisätujen mukauttaminen tapahtuu yksityiskohtaisten perusteiden mukaan, joille eläkevakuutusyhtiöt hakevat sosiaali- ja terveysministeriön vahvistuksen.

8. MUUT TYÖELÄKELAKIEN MUUTOKSET

8.1. TEL:n muutokset

8.1.1. Perhe-eläkkeen määrän laskeminen

Ennen 1.7.1975 voimassa olleen TEL 7 a §:n 1 momentin mukaan perhe-eläke on, jos edunsaajia on vähintään kolme, yhtä suuri kuin lain vähimmäisehtojen mukainen vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke, jota edunjäittäjä kuollessaan sai. Jos edunjäittäjä ei kuollessaan ollut saanut mainittua eläkettä, otetaan perhe-eläkkeen perusteeksi se eläke, joka hänelle olisi

myönnetty, jos hänellä kuolinhetkellään olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Tällöin siis perhe-eläkkeen perusteena käytetään sitä työkyvyttömyyseläkettä, jonka edunjättäjä olisi saanut, jos perhe-eläketapahtuman tilalla olisi ollut työkyvyttömyystapahtuma. Jos edunjättäjä ei ollut eläessään ehtinyt saada eikä hakea työkyvyttömyyseläkettä eikä työkyvyttömyyden alkamisen ajankohtaa selvitetä, on lain mukaan tällöin meneteltävä ikäänkuin työkyvyttömyys olisi alkanut edunjättäjän kuollessa.

Perhe-eläkettä myönnettäessä on tapahtunut, että työkyvyttömyyden edunjättäjä ei ole jostakin syystä hakenut työkyvyttömyyseläkettä ja kuolinhetkellä työnteon tai yrittäjätoiminnan päättymisestä on kulunut enemmän kuin TEL 6 §:n 3 momentissa säädetyt 360 sellaista päivää, joilta henkilö ei ole saanut valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päivävavustusta. Tällaisissa tapauksissa säännös siitä, että työkyvyttömyyden alkamisajankohtana pidetään kuolinpäivää, johtaa siihen, että perhe-eläke on voitu myöntää pelkästään vapaakirjoihin perustuvana.

Muutosten yhteydessä on TEL 7 a §:ään lisätty 4 momentti, jonka mukaan edunsaaja voi toisin kuin aikaisemmin selvittää, että edunjättäjän työkyvyttömyys oli alkanut jo ennen kuolinhetkeä. Vastaavaa sovelletaan myös YEL:iin ja MYEL:iin. LEL:ssä on vastaavanlainen säännös ollut jo aikaisemmin.

TEL:n ja yrittäjien eläkelakien osalta uutta säännöstä sovelletaan, jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on sattunut 1.7.1975 tai myöhemmin. Sanottua säännöstä ei voida kuitenkaan soveltaa silloin, kun määritellään perhe-eläkkeen eläketapahtuman sattumishetkeä (kohta 2.2.4.), joka em. kohdassa mainituin poikkeuksin on edunjättäjän kuolinpäivä.

8.1.2. Perheeläkkeen myöntäminen, kun edunjättäjä on todennäköisesti kuollut

TEL 19 b §:ään lisätty 3 momentti mahdollistaa perheeläkkeen myöntämisen silloin, kun edunjättäjä on todennäköisesti kuollut, mutta ei ole vielä edellytyksiä hänen julistamiseksi kuolleeksi. Perhe-eläke myönnetään tällöin määräajaksi siihen saakka, kunnes kuolleeksi julistaminen voi tapahtua. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että eläkelaitos valvoo, milloin kuolleeksi julistaminen tapahtuu.

Eläkettä myönnettäessä eläkkeen alkamisajankohdan selvittämiseksi olisi syytä hankkia asiasta poliisitutkintapöytäkirja tai muu vastaava selvitys.

Lainmuutos koskee myöskin LEL:a, YEL:a ja MYEL:a.

8.2. LEL:n muutokset

8.2.1. Vastuunjako

Tärkein LEL:n muutoksista koskee vastuunjakoa. Tätä käsitellään edellä kohdassa 6.

8.3. MYEL:n muutokset

8.3.1. Sukupolvenvaihdoseläkkeen lisäosa

TEL 8 §:n 2 momentin muuttamisen vuoksi on MYEL 6 c §:n 1 momenttia muutettu sukupolvenvaihdoseläkkeen lisäosan määritelmän osalta siten, että viittaus TEL 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kansaneläkkeen määrään on poistettu. Uuden säännöksen mukaan lisäosa vastaa kuten aikaisemminkin yksinäisen lapsettoman henkilön kansaneläkkeen perusosan ja täysimääräisen tukiosan yhteenlaskettua määrää KEL 27 §:ssä tarkoitettussa kolmannessa kuntaryhmässä.

8.3.2. Vakuutusmaksun alennusraja

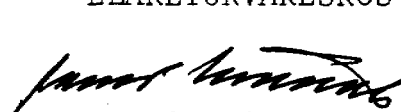
MYEL 10 §:n 1 momentissa oleva yritysکوhtainen vakuutusmaksun alennusraja on maataloustuloratkaisuun perustuen muutettu 6 000 markasta 8 000 markaksi (indeksi 197). Vuoden 1975 tasossa ovat sanotut markkamäärät 11 664,97 mk ja 15 553 mk (ind. 383). Samalla on sanotussa momentissa oleva yritysکوhtainen vakuutusmaksun alennusraja muutettu henkilökohtaiseksi.

8.3.3. Perheenjäsenen vakuutusmaksu

MYEL 10 §:n 3 momentin kumoamisella on poistunut säännös vakuutusmaksun laskemisesta YEL:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti sellaisen maatilatalouden työhön osallistuvan perheenjäsenen osalta, jolle maksetaan palkkaa. MYEL 11 §:n 3 momentin muutoksella on mainitunlainen vakuutusmaksun määräytymisperuste poistettu perheenjäsenen osalta, jolle ei makseta palkkaa.

Sekä MYEL 10 §:ää että 11 §:n 3 momenttia sovelletaan muutetussa muodossaan jo tammikuun 1 päivästä 1975 lukien. Näiden muutosten voimaantulo ei ole riippuvainen tasokorotuksen voimaantuloa koskevan asetuksen antamisesta.

ELÄKETURVAKESKUS

Lauri Koivusalo

Markku Sirviö